

WIELKA KOALICJA ZA RÓWNOŚCIĄ I WYBOREM

Warszawa, 25 lipca 2018 roku

Szanowny Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka
ul. Przemysłowa 30/32
00-450 Warszawa

Upodmiotowienie dziecka kosztem kobiet

Stanowisko Wielkiej Koalicji za Równością i Wyborem w sprawie projektu nowego kodeksu rodzinnego przedstawionego przez Rzecznika Praw Dziecka

Wielka Koalicja za Równością i Wyborem z zaniepokojeniem odnosi się do niektórych rozwiązań proponowanych przez Rzecznika Praw Dziecka Marka Michalaka w projekcie nowego kodeksu rodzinnego. Uważamy, że zwiększenie podmiotowości i autonomii dziecka nie może odbywać się poprzez ograniczenie praw kobiet.

Przede wszystkim, kodeks wprowadza niezgodną z Konstytucją definicję dziecka, którym w rozumieniu kodeksu ma być „każda istota ludzka od poczęcia do pełnoletności”. Polski system prawny nie przesądza o tym, kiedy zaczyna się dziecko/człowiek i taka definicja, forsowana razem z innymi projektami ograniczającymi prawa kobiet, godzi w żywotny interes kobiet, uzależniając ich zdrowie i życie, nie mówiąc o wolności do samostanowienia, od decyzji politycznych, które nie są uzasadnione ani wiedzą naukową, ani prawem stosowanym w cywilizowanych krajach. Przyznanie płodowi statusu dziecka będzie stało w sprzeczności z prawem kobiet do przerwania ciąży, a to kobiety w świetle Konstytucji i aktów prawa międzynarodowego są podmiotami wolności i praw i cieszą się większą ochroną prawną. Projekt zakłada również ustanawianie adwokata dla płodu, co wydaje się być absurdalne w odniesieniu do potencjalnego człowieka – stosunek pełnomocnictwa nie może istnieć z kimś, kto nie ma zdolności prawnej.

Ponadto, art. 132 nowego kodeksu rodzinnego jest nad wyraz nieprecyzyjny i stanowi, że „w razie spożywania przez kobietę w ciąży alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych sąd może zobowiązać ją do leczenia”. Przepis, ani w tym miejscu, ani gdziekolwiek indziej, nie definiuje, co oznacza „spożywanie alkoholu”. Czy jeden lub dwa kieliszki wina można już uznać za spożywanie alkoholu, które pozwoli organom państwa „zobowiązać kobietę do leczenia”? Zdaniem Koalicji, represyjne potraktowanie alkoholowego

zespołu płodowego (zwanego FAS) z pominięciem działań o charakterze profilaktycznym jest kontrproduktywne i godzi w autonomię i samodzielność kobiety¹².

Bardzo niebezpieczny i ingerujący w autonomię decyzyjną kobiety i mężczyzny jest wprowadzony w projekcie w sprawach o rozwód i separacje „obowiązek sądu skierowania małżonków wspólnie wychowujących dziecko do specjalisty z zakresu życia rodzinnego, w celu uświadomienia im następstw separacji albo rozwodu dla rozwoju i wychowania dziecka”. Dialog jest ważny, ale w sytuacji związków przemocowych, obowiązkowa mediacja może bardzo utrudnić wyjście z toksycznej relacji, a co więcej może być zgubna dla dziecka, wbrew promowanej wiodącej zasadzie dobra dziecka.

Jednym z nadrzędnych atutów projektu miało być to, że jako pierwszy wprowadza definicję konkubinatu. Byłoby to dobre rozwiązanie, gdyby konkubinaty nie były definiowane jako nieformalny związek kobiety i mężczyzny, co wyklucza związki jednopłciowe wbrew istniejącej rzeczywistości społecznej. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego pojęcie „osoby najbliższej” zarówno w prawie karnym, jak i niektórych rozwiązaniach z zakresu prawa cywilnego (wstąpienie w stosunek najmu na skutek śmierci najemcy), może obejmować osoby tej samej płci.

Koalicja zauważa oczywiście rozwiązania pozytywne proponowane w nowym projekcie kodeksu rodzinnego, w szczególności zastąpienie władzy rodzicielskiej odpowiedzialnością rodzicielską, wprowadzenie zasady dobra dziecka czy zasady wysłuchania dziecka. Część zapisów zdaje się być neutralna, a nawet optymistyczna, aczkolwiek to ich wykładnia pokaże, w jakim celu będą wykorzystywane. Podkreślanie autonomii rodziny i subsydiarnej roli państwa w udzielaniu pomocy rodzinie zapala ostrzegawczą lampkę – zwłaszcza w dobie szczególnie intensywnej działalności lobbingowej Ordo Iuris – czy przepisy te nie będą wykorzystywane do ochrony samowoli rodziców w izolowaniu dziecka od koniecznych świadczeń zdrowotnych (np. szczepień), kształcenia (np. edukacji seksualnej), czy stosowania wobec niego metod wychowawczych naruszających jego autonomię.

Mając na uwadze przedstawione argumenty Wielka Koalicja wzywa podmiot, który zdecyduje się przedstawić nowy projekt kodeksu rodzinnego w ramach przysługującej mu inicjatywy ustawodawczej do doprecyzowania lub zmiany jego przepisów dotyczących zasygnalizowanych rozwiązań prawnych oraz na dalszym etapie do włączenia w prace nad projektem organizacji działających na rzecz praw i wolności kobiet.

¹ Stanowisko Koalicji zostało w części przygotowane na podstawie analizy prawnej projektu nowego kodeksu przygotowanej przez adw. I. Kotiuk i A. Grzybek reprezentującą fundację STER, która wchodzi w skład Koalicji. Analiza dostępna pod adresem: <http://www.fundacjaster.org.pl/herstoria/artykuly/jestes-w-ciazy-jestes-podejrzana>

² Podobnie, za niekonstytucyjny uznał ten projekt Rzecznik Praw Obywatelskich: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/projekt-ustawy-o-przymusowej-izolacji-kobiet-pijacych-alkohol-i-uzywajacych-narkotykow-podczas-ciazy>.

Pod stanowiskiem podpisały się wszystkie organizacje członkowskie Koalicji:

ASTRA Network
ASTRA Youth
BABA Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet
Berliński Kongres Kobiet
Black Brussels Balloons
Czarny Protest Bielsko-Biała (OSK)
Czarny Protest Gliwice
Democracy is OK (DOK)
Demokratyczna Unia Kobiet
Dolnośląskie Forum Stowarzyszeń i Środowisk Kobietych
Dziewuchy Berlin
Dziewuchy Dziewuchom Francja
Dziewuchy Kieleckie
Dziewuchy Szczecin
Federacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny
Federacja Polskie Lobby Kobiet
Femini Berlin Polska
Feministyczne Stowarzyszenie Polonijne
Elles sans Frontieres ASBL
Fundacja Centrum Praw Kobiet
Fundacja Czas Dialogu
Fundacja Edukacja - Równość - Aktywność - Dialog Era Dialogu
Fundacja Feminoteka
Fundacja im. Izabeli Jarugi-Nowackiej
Fundacja im. Kazimierza Łyszczyńskiego
Fundacja Inicjatywa Kobiet Aktywnych
Fundacja Klamra
Fundacja Kobiety Zmieniają Świat
Fundacja na Rzecz Równości i Emancypacji STER
Fundacja Nie Tylko Matka Polka
Fundacja Nowoczesnej Edukacji SPUNK
Fundacja Pozytywnych Zmian
Fundacja Prawnikon
Fundacja Przestrzeń Kobiet
Fundacja Przestrzenie Dialogu
Fundacja Rodzic po ludzku
Fundacja Równość.info
Fundacja Trans-Fuzja
Galeria Inspiracji
Grupa Edukatorów Seksualnych Ponton
Inicjatywa Feministyczna
Lambda Warszawa
Lubelska Koalicja na Rzecz Kobiet
Marsz Godności
Medical Students For Choice Poland
Międzynarodowy Strajk Kobiet
Nieformalna Grupa Czarny Protest
Nieformalna Grupa Inicjatywna z Bydgoszczy
Niezłomne-śląskie
Obywatelskie Stowarzyszenie "Możemy"
Ogólnopolski Strajk Kobiet
Ogólnopolski Strajk Kobiet Poznań
Ogólnopolski Strajk Kobiet Sanok
Ogólnopolski Strajk Kobiet Sochaczew
Ogólnopolski Strajk Kobiet Zawiercie
Polskie Towarzystwo Genderowe
Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego
Protest kobiet
Ratujmy Kobiety
Ratujmy Kobiety Tarnów
Równość i Nowoczesność
Ściana Furii
Stowarzyszenie Aktywne Kobiety
Stowarzyszenie Dolnośląski Kongres Kobiet
Stowarzyszenie im. Stanisława Brzozowskiego - Krytyka Polityczna
Stowarzyszenie Inicjatywa Polska
Stowarzyszenie Inicjatyw Kobietych
Stowarzyszenie Klub XXI wieku
Stowarzyszenie Kobiety Słupsk
Stowarzyszenie Kongres Kobiet
Stowarzyszenie Łódzkie Dziewuchy Dziewuchom
Stowarzyszenie Most Kobiet
Stowarzyszenie Koniński Kongres Kobiet
Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza
Stowarzyszenie Nasz Bocian
Stowarzyszenie ON/OFF
Stowarzyszenie Poprawy Spraw Alimentacyjnych – Dla Naszych Dzieci
Stowarzyszenie Pro Femina
Stowarzyszenie (S)Prawa Kobiet
Stowarzyszenie Stop Stereotypom
Stowarzyszenie Szlakiem Kobiet
Stowarzyszenie Tuż Obok

Inicjatywa Sto Lat Głosu Kobiet
Inicjatywa Kobiety Piaseczno
Koalicja KARAT
Koalicja Mam Prawo
Kobiety w Sieci
KOD Kobiety
Kolektyw Manifa Toruńska
Konferencja Episkopatu Polek
Kongres Kobiet Północnej Wielkopolski
Kongres Kobiet Województwa Śląskiego
Koszalińskie Stowarzyszenie Aktywności
Lokalnej Era Kobiet

Stowarzyszenie Wszechnicy Oświeceniowo
Racjonalistycznej
Strajk Kobiet Gryfino
Strajk Kobiet Puławy
Te Tematy
Tomaszowski Kongres Kobiet
Toruńskie Dziewuchy
Trójmiejska Akcja Kobieta
Warszawskie Dziewuchy
Warszawski Strajk Kobiet
Wielkopolski Kongres Kobiet

Do wiadomości:

1. Prezydent
2. Marszałek Sejmu
3. Marszałek Senatu
4. Prezes Rady Ministrów
5. Przewodniczący Klubów Parlamentarnych i Poselskich oraz Kół Poselskich